

Britternas Brexit stack väl ut lite extra 2016. Andra nationella processer som kastade grus i EU-maskineriet var Nederländernas nej till EU:s associeringsavtal med Ukraina och belgiska Valloniens nej till EU:s handelsavtal med Kanada. De båda sistnämnda frågorna löste sig förvisso, men satte frågetecken efter EU:s förmåga att agera, särskilt i en traditionell paradgren som handel. Det var dock inte alla händelser och förändringar som var lika tydliga 2016.

Fyra förändringar som kan påverka EU-samarbetet

Solidaritet

Solidariteten i EU-samarbetet fick sig en törn när en grupp av medlemstater vägrade att ta emot sin del av de flyktingar som kommit till Europa. Agerandet skapade irritation hos de andra medlemstaterna, men satte samtidigt fingret på frågan om hur långt överstatliga beslut ska sträcka sig, och inte minst, vilka frågor som EU ska arbeta med framöver. Utan solidaritet kring flyktingfrågan, ifrågasattes snart även den ekonomiska solidariteten. Nettobetalande medlemsländer som tog emot flyktingar, undrade varför de skulle stödja nettomottagande medlemsländer ekonomiskt på andra områden om de inte ville ta emot flyktingar. En rimlig fråga. Samtidigt ska vi hålla i minnet att det ekonomiska stödet till stor del går via sammanhållningspolitiken (där t ex social- och regionalfonden ingår), vilken utgör en tredjedel av EU:s totalbudget och står inskrivet i grundfördragen. Inget som man ändrar på över en natt!

Maktförskjutning

2016 var även året då många pekade på att maktbalansen mellan EU-institutionerna hade förskjutits, från EU-kommissionen och EU-parlamentet till förmån för medlemstaterna. Under många år har vi sett hur EU-parlamentets makt ökat successivt. Dels via fördrag, men även genom att parlamentarikerna själva skapt ny praxis vad gäller inflytande. När EU:s roll i högre grad än tidigare ifrågasattes, ökade medlemstaternas makt. Till del beror det på att EU-kommissionen sedan 2014 i sin ambition att fokusera på synlig "EU-nytta" lagt fram ett begränsat antal lagförslag. Det betyder att EU-parlamentet numera har 75% färre lagförslag att ta ställning till i jämförelse med under den förra EU-kommissionen. EU-kommissionens ordförande, Jean-Claude Juncker, pekade under sitt "State-of-the-union-tal" på EU:s beroende av medlemstaterna: *"Kommissionen kan inte lösa vad medlemstaterna inte vill lösa."*

Försvar och säkerhet

Parallellt med minskad samarbetsvilja, lades under året förslag om ökat försvarssamarbete fram. Några föreslog en gemensam europeisk arme, vilket dock inte är aktuellt. Bakgrunden var säkerligen flera terroristattentat som hotade EU:s inre säkerhet. Som ett resultat ser vi ett paradigmskifte i EU:s förhållande till grannländerna. Från att ha arbetat för politiskt stabila och vänligt sinnade grannländer lades större fokus på gränsbevakning och säkerhetszoner. Samtidigt har EU gjort historiskt starka insatser för att få till samarbetsavtal med flera afrikanska länder för att minska migrationstrycket.

Målstyrning eller flexibilitet?

Under året kunde man även märka att den tidigare målbilden i form av Europa 2020-strategin inte längre hade samma status. EU-kommissionen ville inte dödförklara strategin, men hänvisade oftare till Junckers 10 prioriteringar. Frågan är vad det betyder för av EU:s insatser? Kritiker pekar på att den tydliga kopplingen mellan regionala utvecklingsplaner, nationella reformprogram och Europa 2020-strategin försvinner, vilket kan leda till att EU:s aktörer drar åt olika håll och suboptimerar. När vi diskuterar målstyrning kontra flexibilitet i EU-samarbetet bör vi beakta att ökad målstyrning kan medföra krav på strukturreformer, vilket i princip innebär ökad överstatlighet. Ökad flexibilitet kan å andra sidan inte bara leda till suboptimeringar, utan även inleda till frestelsen att satsa på populära lösningar framför impopulära men nödvändiga insatser.

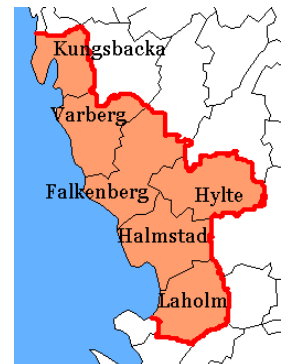
Brysselkontoret ser tillbaka på 2016

Lobbying

Brysselkontoret fick förmånen att koordinera den [svenska insatsen i det gigantiska europeiska lobbyinitiativet för den framtida sammanhållningspolitiken](#) där bland annat regional- och socialfonder ingår. En politisk deklaration som skrevs under av fler än 240 lokala- och regionala europeiska aktörer, vilka tillsammans representerade fler än 300 miljoner medborgare, lämnades in till ordförandena för EU-institutionerna. Viljeyttringar som denna sätter agendan och tvingar alla andra att förhålla sig till utspelet som ett av ingångsvärdena i kommande förhandlingar. För Sveriges del satte lobbyinitiativet strålkastarljuset på hur viktig sammanhållningspolitiken är för oss och Sveriges lokala och regionala nivå ställde sig i slutet av året bakom SKL:s ståndpunkter i frågan. Ståndpunkterna ger inte bara den nationella nivån viktig information om den lokala- och regionala nivåns åsikter – de tjänar även som inspiration till andra europeiska regioner.

Halland

Under 2016 fattades beslut som gör att vi går in i 2017 med en större tyngd. Den 1 januari 2017 anslöt nämligen Region Halland till samarbetet – hjärtligt välkomna! Numera talar vi med 1 200 000 invånare i ryggen! Det nya namnet blir *Småland Blekinge Halland South Sweden*. Lämpligt nog fick vi även en ny [och fräsch hemsida som svarar mot våra nya behov, besök den gärna!](#)

Huvudmännen i Småland-Blekinge-Halland fokuserar

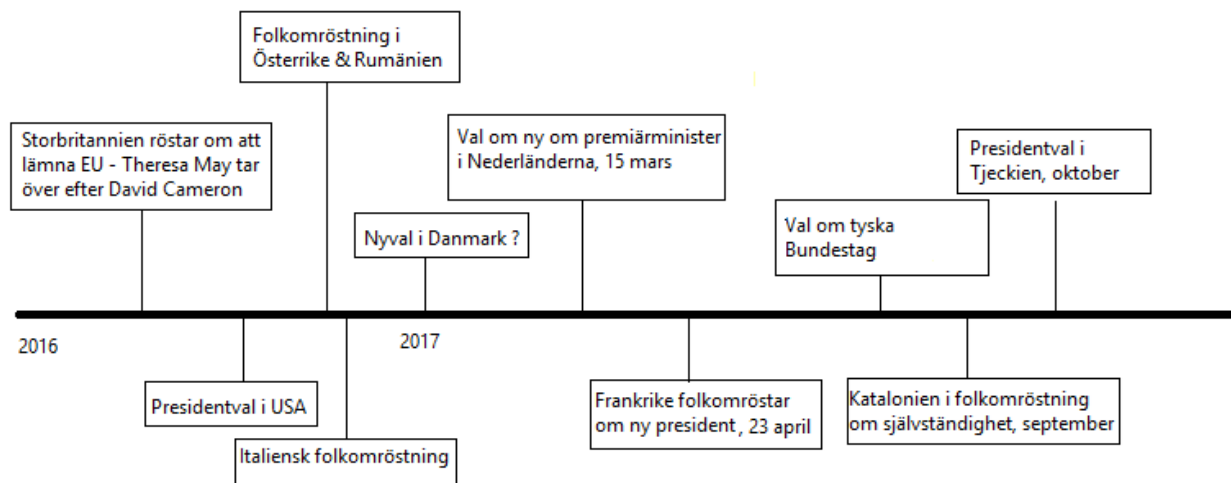
För att nyttja Brysselkontoret ännu bättre, tar varje läns huvudmän (regionförbund/ regionkommun, landsting och lärosäten) numera fram en gemensam beskrivning per län med utvalda frågor där de önskar internationell input. Det är precis så internationellt arbete ska bedrivas – inga ”EU-frågor”, utan ett internationellt perspektiv på det som man ändå arbetar med! Vidare är det en enorm styrka att olika aktörer i samhället samarbetar. För att kunna dra fördel av en internationaliserad värld är gemensamma processer en nödvändighet. Att koppla ihop olika kompetenser för ett syfte så att summan blir större än de enskilda komponenterna är numera grundläggande i EU:s stora forsknings- och innovationsprogram Horisont 2020. Småland-Blekinge-Halland har med andra ord gjort hemläxan!

Påverkas EU-arbetet av val och folkomröstningar i Europa?

Under 2016 överraskades vi av resultaten i nationella val och folkomröstningar. Tidslinjen nedan ger en fingervisning om att 2017 knappast kommer bli mindre intressant. Uttalanden om EU från USA:s president Trump har skapat viss oro bland EU:s medlemstater. Även om EU har fått ett tydligare stöd än innan, kan man inte utesluta att Trumps valvinst kan ge Europas populister vind i seglen. Medlemstaternas ökade makt i EU-samarbetet spelar också in. Det finns risk för att långsiktigheten minskar om EU blir känsligare för opinioner.

Italien hade visserligen en folkomröstning som ledde till att premiärminister Renzi avgick, men grundproblemen kvarstår. Europas fjärde största ekonomi har en banksektor i kris och en skuldkvot på 130% (Sverige hade 75% under krisåren på 90-talet och 35% idag). Utan en stabil regering hotas nödvändiga reformer och effekterna kan snabbt spilla över på övriga EU.

Nyckeln för EU:s framtid anses ligga i Frankrikes presidentval under våren. Om Le Pen vinner är inte Merkels seger i höstens tyska val lika given. Utan Merkel kan man fråga sig vem som tar över EU:s ledarskap och vilken kurs som sätts på skutan?

Vilka diskussioner kommer vi höra mer av 2017?

Brexit

Sista ordet kring Brexit-processen har vi knappast hört. EU:s övriga medlemstater har hittills varit eniga om att Storbritannien inte kommer få plocka russin ur kakan vid utträde (läs, tillgång till valda delar av den inre marknaden). Tonläget från britterna tycks ha skruvats upp den sista tiden. Häromdagen framförde premiärminister May att landet kan komma att omvandlas till ett skatteparadis om EU satte käppar i hjulet för ett frihandelsavtal. Utspelen haglar från alla håll. Vi kan vara ganska säkra på att processen kommer att bli tuff och lång!

Det blir intressant att se vilken roll britterna kommer spela i EU-samarbetet fram till dess att de går ur. Svenska diplomater med god insyn menar att det redan märks en skillnad. Dels för att britterna sitter med två hattar i förhandlingarna och dels på grund av att medlemstater som Sverige inte längre kan förlita sig på Storbritannien som allianspartner. Så är till exempel fallet i budgetfrågan där Sverige intar budgetrestriktiv hållning. Å andra sidan har nya allianspartner

tillkommit. Sedan Spanien blev en nettobetalandare till EU, har deras stöd för budgetrestriktivitet enligt utsago ökat.

Solidaritet kontra konditionalitet

Samtidigt som EU-kommissionens ordförande i sitt State-of-the-union-tal pekade på att solidaritet inte kan tvingas fram, höjs allt fler röster för motkrav ska kopplas till EU-stöd. Detta gäller inte minst migrationsfrågan. Under 2017 kan vi förvänta oss att få svar på hur starka dessa krav är.

Migration och säkerhetsfrågor

Kombinationen kan med fog ifrågasättas, men diskussionen är ett faktum. Många menar att migrationsvågen kan ta fart med förnyad kraft. Därför förespråkar flera medlemstater en striktare inre säkerhet samt gemensam bevakning av EU:s yttre gränsområden. För tillfället förs samtal med nyckelstater i Nordafrika. I diskussionerna ingår en ambitiös investeringsplan för Afrika för att motverka orsaker till migration. Om det blir en ny ”Marshallplan” eller ett mindre omfång återstår att se. Turkiets utveckling oroar förstas. EU vill inte stillatigande se hur de antidemokratiska elementen ökar, men är samtidigt ovilligt att ta konflikten och därmed riskera att flyktavtalet med Turkiet sägs upp av president Erdoğan.

Hörs digitala frågor i bruset?

Alla inser behovet av omfattande investeringar i digitala strukturer. Bland annat vill EU-kommissionen se ett avskaffande av roamingavgifter, gratis WiFi till alla samhällen och städer senast 2020 och 5G-nät i hela EU senast 2025. Frågan är hur denna ambition ska finansieras? Kanske genom EU:s investeringsfond EFSI (lån och garantier) som sannolikt kommer förlängas till 2022. Men behoven är även starka inom infrastruktur, miljö, energi. Må bästa behov vinna!

Strukturfonder och forsknings- och innovationsmedel

Om detta är mycket [sagt i tidigare Brysselbrev](#). EU-kommissionen lägger inte sina förslag förrän 2018, vilket betyder att många utspel från andra aktörer kommer att göras under året. Dessa utspel kommer ge en fingervisning om det slutgiltiga förslaget. För Sveriges regioners del är 2017 betydelsefullt för att säkerställa att den nationella nivån inför de skarpa förhandlingarna 2018 har beaktat våra synpunkter på EU-program.

Brysselkontoret ser för övrigt fram emot att under 2017 arbeta med en rad frågor som har EU-relevans utifrån våra huvudmäns situationer och behov:

- transportmöjligheter i sydöstra Sverige och TEN-T finansiering
- arbetskraftsförsörjning
- ökat deltagande i EU-finansierade program
- cirkulär ekonomi och bioekonomi
- hälsa

[Läs gärna vår verksamhetsplan för 2017 för mer information.](#)